

a

FUNDACJA TAURUS

**PRAWO
DZIADKÓW
DO
KONTAKTÓW
Z WNUKIEM**

BIULETYN PRAWNY NUMER 9
PUNKT NIEODPŁATNEJ POMOCY PRAWNEJ
NR 1 I 2 W POZNANIU

Z

Początkowo prawo do kontaktów było przyznane rodzicom. W uchwale z dnia 14 czerwca 1988 r. (III CZP 42/88, LexisNexis nr 310619, OSNCP 1989, nr 10, poz. 156) Sąd Najwyższy wskazał, że rodzice mają obowiązek dbałości o rozwój dziecka w imię jego dobra. Powinni zatem dla pełnego rozwoju jego osobowości umożliwić dziecku kontaktowanie się z jego krewnymi (dziadkami) przy właściwej ich postawie i korzystnym wpływie na dziecko. Kontakty te, wynikające często z silnych więzów emocjonalnych, zwłaszcza dziadków z wnukami, wychowujących je od niemowlęcia, mogą wpływać na lepsze wychowanie i rozwój duchowy dziecka oraz sprzyjają kontynuowaniu więzów wielopokoleniowej rodziny. Takie zachowanie dziadków, okazywanie przywiązania i dbałości o wnuki nie tylko nie kłóci się z interesem dziecka, ale jest ono dla jego dobra.

Sąd Najwyższy rozstrzygnął, że w sytuacji, gdy rodzice bezpodstawnie uniemożliwiają lub poważnie utrudniają kontakty krewnych z dzieckiem, sąd opiekuńczy zakaze im takiego postępowania i ureguluje sposób utrzymywania osobistych kontaktów tych krewnych z dzieckiem. W sytuacji, gdy krewni dezorganizują prawidłowy kierunek wychowania dziecka, sąd opiekuńczy zakaze im osobistej styczności z dzieckiem.

Uwzględniając standardy europejskie, wynikające m.in. z Konwencji w sprawie kontaktów z dziećmi, art. 8 Konwencji z 4 listopada 1950 r. o ochronie

praw człowieka i podstawowych wolności, a także mając na uwadze zapotrzebowanie społeczne, nowelą Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego z 2008 r. (Dz. U. Nr 220, poz. 1431) został dodany przepis pozwalający na zabezpieczenie kontaktów między dzieckiem a innymi osobami, mającymi rodzinne związki z dziećmi bądź które przez dłuższy czas sprawowały pieczę nad dzieckiem.¹

Zgodnie z art. 113⁶ k.r.o. przepisy roddziału regulującego kontakty rodziców z dzieckiem stosuje się odpowiednio do kontaktów rodzeństwa, dziadków, powinowatych w linii prostej, a także innych osób, jeżeli sprawowały one przez dłuższy czas pieczę nad dzieckiem. A zatem do uregulowania kontaktów z osobami wymienionymi w art. 113⁶ k.r.o. należy stosować „odpowiednio” przepisy art. 113-113⁵ k.r.o. Należy podkreślić, że „odpowiednie” stosowanie nie może oznaczać „automatycznego” stosowania przepisów, do których odsyła ustawodawca. „Odpowiednie” stosowanie przepisów może oznaczać, że: a) niektóre z nich w ogóle nie będą stosowane, b) część przepisów będzie stosowana bez żadnych modyfikacji, c) część przepisów zostanie odpowiednio „zmodyfikowana”.²

Art. 113 k.r.o. stanowi, że niezależnie od władzy rodzicielskiej rodzice oraz ich dziecko mają prawo i obowiązek utrzymywania ze sobą kontaktów. Kontakty z dzieckiem obejmują w szczególności przebywanie z dzieckiem (odwiedziny, spotkania, zabieranie dziecka poza miejsce jego stałego pobytu) i bezpośrednie porozumiewanie się, utrzymywanie korespondencji, korzystanie z innych

---

¹ Wierciński Jacek (red.), Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz., LexisNexis 2014.

² Jędrejek Grzegorz, Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Pokrewieństwo i powinowactwo. Komentarz., LexisNexis 2014.

środków porozumiewania się na odległość, w tym ze środków komunikacji elektronicznej.

Odpowiednie stosowanie wskazanych przepisów polegać powinno generalnie na mniejszej intensywności kontaktów z osobami bliskimi, w porównaniu do kontaktów z rodzicami. Wyrażać się to powinno w mniejszej częstotliwości i czasie trwania tych odniesień oraz w formach kontaktów. Kolejnym ważnym czynnikiem jest charakter więzi: inna jest ona pomiędzy rodzeństwem, a inna w odniesieniu do dziadków, a jeszcze inna w stosunku do dalszych krewnych. Ponadto, należy tutaj uwzględnić panujące w społeczeństwie obyczaje, także religijne, takie jak instytucja „rodziców chrzestnych”, którzy zwykle odgrywają w życiu dziecka szczególną rolę.

Ważnym dla uregulowania kontaktów elementem, jest stopień uwikłania danej osoby bliskiej w konflikt między rodzicami oraz umiejętność zachowania przez nią dystansu do tej sytuacji. Występuje tutaj kolizja interesów i uprawnień, a pierwszeństwo należy przyznać konieczności zachowania kontaktów dziecka z obojgiem rodziców, także kosztem kontaktów z innymi osobami bliskimi (jeżeli jest on nieunikniony).³

Dziadkowie stanowią trzecią, po rodzicach i rodzeństwie, grupę najbliższych krewnych dziecka i dlatego kontakty z nimi podlegają szczególnie silnej ochronie, nie będąc zależne od przesłanki sprawowania przez dłuższy czas pieczy nad dzieckiem. Jednak zakres tych kontaktów podporządkowany jest

---

³ Andrzejewski Marek i in., Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz, wyd. II, LexisNexis 2013.

konieczności ochrony dobra dziecka i musi zwykle ulec redukcji, jeżeli dziadkowie są uwikłani w konflikt między rodzicami dziecka. Utrzymywanie kontaktów z wnukiem, który wychowuje się w rodzinie synowej albo zięcia, uzależnione będzie od umiejętności utrzymywania się poza zakresem konfliktu rodziców i przekazywania dziecku treści wychowawczych ukierunkowanych na rozwijanie własnych, odrębnych od tego konfliktu obszarów wspólnej aktywności dziadków i dziecka.⁴

Należy podkreślić, że zakres władzy rodzicielskiej, także pieczy nad dzieckiem, jest niezależny od tego, czy sąd ureguluje prawo do kontaktów z dzieckiem, krewnych wymienionych w art. 113⁶ k.r.o. Każdy z krewnych wymienionych w powyższym przepisie ma prawo do kontaktów osobistych z dzieckiem. Skierowanie sprawy na drogę sądową ma miejsce wówczas, gdy rodzice utrudniają takie kontakty. Jeżeli dziadkowie kontaktują się z dzieckiem bez orzeczenia sądu, co stanowi regułę, to nie można mówić o ograniczeniu władzy rodzicielskiej. Podobnie, jeżeli kontakt taki musiał zostać uregulowany w drodze orzeczenia sądu. Nie można zatem twierdzić, że piecza nad osobą dziecka zależy od tego, czy prawo do kontaktów wstępnych z wnukiem zostało uregulowane na drodze sądowej, czy też nie.

Regulując kontakty osób bliskich z art. 113⁶ k.r.o. z dzieckiem sąd nie ogranicza ani władzy rodzicielskiej, ani prawa do osobistych kontaktów. Rodzice będą musieli zapewnić jedynie „techniczne” warunki kontaktów bliskich z dzieckiem. Osoby, których kontakty z dzieckiem zostały uregulowane na drodze

---

⁴ Ibidem.

sądowej, nie nabywają atrybutów władzy rodzicielskiej. Wykonują swoje własne prawo, tj. prawo do kontaktów z dzieckiem.⁵

Należy pamiętać, że sąd może nie tylko uregulować sposób utrzymywania osobistych kontaktów dziadków z wnukami, ale też ograniczyć utrzymywanie takich kontaktów, jeżeli wymaga tego dobro dziecka. Sąd opiekuńczy może w szczególności: zakazać spotykania się z dzieckiem; zakazać zabierania dziecka poza miejsce jego stałego pobytu; zezwolić na spotkanie się z dzieckiem tylko w obecności drugiego z rodziców albo opiekuna, kuratora sądowego lub innej osoby wskazanej przez sąd; ograniczyć kontakty do określonych sposobów porozumiewania się na odległość; zakazać porozumiewania się na odległość.

Wniosek o uregulowanie kontaktów z małoletnim sąd opiekuńczy rozstrzyga w postępowaniu nieprocesowym. Sądem właściwym do rozpoznania wniosku o ustalenie kontaktów z dzieckiem jest sąd rejonowy, wydział rodzinny i nieletnich właściwy dla miejsca zamieszkania dziecka. Opłata od wniosku wynosi 40 zł.

---

⁵ Jędrejek Grzegorz, Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Pokrewieństwo i powinowactwo. Komentarz., LexisNexis 2014.